

Innst. 121 S

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:7 S (2013–2014)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Knut Arild Hareide, Olaug V. Bollestad og Rigmor Andersen Eide om etablering av et faglig utvalg for litteraturbransjen

Til Stortinget

Sammendrag

Forslagsstillerne viser til at forlagene spiller en viktig rolle i å utvikle litteraturen. Forlagsbransjen bidrar til å heve kvaliteten, blant annet ved å ha rammevilkår som tillater å bygge opp forfattere over mange år. Norsk litteratur var avgjørende for bygging av nasjonen, og er avgjørende for å opprettholde språket og kulturen i møte med en stadig mer globalisert verden.

Forslagsstillerne viser under til at norsk litteratur spiller en viktig rolle for nasjonalfølelsen, og den norske bokbransjen har i over et århundre bidratt til å bygge opp og foredle en rik, norsk litterær tradisjon.

Pressen har både etiske retningslinjer og et Pressens Faglige Utvalg (PFU) som vurderer brudd på retningslinjene. En tilsvarende ordning finnes ikke for forlagene. Forslagsstillerne mener at felles kjøre-regler også for bokbransjen kan virke positivt og vil kunne øke den etiske bevissthet hos forleggere og forfattere. Det bør derfor være interessant for bransjen selv å vurdere et faglig utvalg eller et etisk råd.

Forslagsstillerne viser til at staten ikke skal pålegge bokbransjen å opprette interne etiske retningslinjer og et faglig utvalg eller etisk råd. Samtidig har staten et ansvar for å bidra til en sunn utvikling til beste for både bransje og enkeltmennesker.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen invitere bokbransjen til å foreta en vurdering av hvordan et felles etisk rammeverk for virksomheten kan utformes.
2. Stortinget ber regjeringen invitere bokbransjen til å foreta en vurdering av hvorvidt det kan opprettes et faglig utvalg eller et etisk råd for bokbransjen etter modell av Pressens Faglige Utvalg.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Hege Haukeland Liadal, Sonja Mandt, Arild Grande og Rigmor Aasrud, fra Høyre, lederen Svein Harberg, Kårstein Eidem Løvaas og Mette Tønder, fra Fremskrittspartiet, Morten Stordalen og Ib Thomsen, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, anerkjenner betydningen av at det er en løpende debatt om etikk rundt bokutgivelser. Det er også komiteens oppfatning at denne debatten lever og tidvis intensiveres i styrke, knyttet til ulike utgivelser.

Komiteen viser til at norsk presse har hatt egne etiske regler og et faglig utvalg over lang tid. Dette er et selvdømmesystem, utenfor rettssystem og lovverk og utløser heller ingen sanksjoner. Det er, slik komiteen ser det, ikke en statlig oppgave å involvere seg i hvorvidt en bransje skal innføre egne regler eller råd som ligger utenfor rettssystemet.

Det er derfor komiteens syn at det må være bransjen selv som må ønske å ta initiativ til et felles etisk rammeverk eller et faglig eller etisk råd for bokbransjen.

Komiteen er enig i at staten ikke skal kunne pålegge bokbransjen å opprette interne etiske ret-

ningslinjer og et faglig utvalg eller etisk råd, men staten har samtidig et ansvar for å føre en aktiv litteraturpolitikk for å bidra til en sunn utvikling i dialog med bransjen selv.

Komiteen mener felles kjøreregler også for bokbransjen kan virke positivt og vil kunne øke den etiske bevisstheten hos forleggere og forfattere. Det bør derfor være interessant for bransjen selv å vurdere et faglig utvalg eller et etisk råd.

Komiteen understreker at frie medier og retten til å ytre seg gjennom det skrevne ord er grunnleggende viktig for ethvert samfunn. Staten har et ansvar for å legge til rette for en åpen og opplyst samtale, noe som også er nedfelt i Grunnloven § 100, og en aktiv litteraturpolitikk må sies å være en viktig faktor i arbeidet med å oppfylle Grunnlovens intensjon og det såkalte infrastrukturkravet i § 100. Over tid har litteraturbransjen fått støtte- og særordninger som bidrar til å gjøre den levedyktig. På mange områder har disse ordningene vært vellykkede. Komiteen viser til at det utgis mange bøker på norsk, så godt som alle nordmenn leser bøker jevnlig og det er med tiden utviklet et stort og omfattende nettverk av forhandlere. Dyktige bransjeaktører har bidratt til å øke leselysten.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at pressen har både etiske retningslinjer og et Pressens Faglige Utvalg (PFU) som vurderer brudd på retningslinjene. En tilsvarende ordning finnes ikke for forlagene, og dette medlem mener det er legitimt at regjeringen inviterer litteraturbransjen til en drøfting av disse spørsmålene. Dette medlem støtter derfor forslagene og fremmer følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen invitere bokbransjen til å foreta en vurdering av hvordan et felles etisk rammeverk for virksomheten kan utformes.
2. Stortinget ber regjeringen invitere bokbransjen til å foreta en vurdering av hvorvidt det kan opprettes et faglig utvalg eller et etisk råd for bokbransjen etter modell av Pressens Faglige Utvalg.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

1. Stortinget ber regjeringen invitere bokbransjen til å foreta en vurdering av hvordan et felles etisk rammeverk for virksomheten kan utformes.
2. Stortinget ber regjeringen invitere bokbransjen til å foreta en vurdering av hvorvidt det kan opprettes et faglig utvalg eller et etisk råd for bokbransjen etter modell av Pressens Faglige Utvalg.

Komiteens tilråding

Tilrådingen fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet.

Komiteen viser til representantforslaget og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:7 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Knut Arild Hareide, Olaug V. Bollestad og Rigmor Andersen Eide om etablering av et faglig utvalg for litteraturbransjen – vedlegges protokollen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 11. februar 2014

Svein Harberg

leder

Kårstein Eidem Løvaas

ordfører

Vedlegg**Brev fra Kulturdepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen,
datert 9. desember 2013****Dokument 8:7 S (2013-2014) – Representantfor-
slag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen
Bekkevold, Knut Arild Hareide, Olaug V. Bolle-
stad og Rigmor Andersen Eide**

I brev av 19. november 2013 fra Familie- og kul-
turkomiteen bes departementet vurdere representant-
forslaget fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen
Bekkevold, Knut Arild Hareide, Olaug V. Bollestad
og Rigmor Andersen Eide, vedrørende etablering av
et faglig utvalg for bokbransjen.

I Dokument 8:7 S fremmes følgende forslag:

- ”1. Stortinget ber regjeringen invitere bokbransjen til å foreta en vurdering av hvordan et felles etisk rammeverk for virksomheten kan utformes.
2. Stortinget ber regjeringen invitere bokbransjen til å foreta en vurdering av hvorvidt det kan opprettes et faglig utvalg eller etisk råd for bokbransjen etter modell av Pressens Faglige Utvalg.”

Vurdering

Jeg er enig i at det kontinuerlig bør være en god etisk debatt rundt utgivelse av bøker, for å sikre at ytringsfriheten forvaltes på en god måte overfor enkeltpersoner. Det er etter min mening imidlertid uheldig om staten skal øve press på forlagsbransjen for å utarbeide et felles etisk rammeverk. Dersom

Stortinget gjør et vedtak om at regjeringen skal invitere bransjen til å vurdere hvordan et etisk rammeverk kan utformes og om dette kan håndheves ved hjelp av et faglig utvalg eller etisk råd, vil det gi kraftige politiske signaler om at en slik ordning bør på plass.

Norsk presse har hatt sitt eget selvdømmesystem basert på et sett av yrkesetiske regler siden 1936. Vær Varsom-plakaten inneholder etiske normer og regler for pressen, og den håndheves av Pressens Faglige Utvalg. Selvdømmesystemet er en frivillig ordning som er etablert av pressen selv. Det drives uavhengig av rettssystem og lovverk, og det medfører ingen sanksjoner å bli felt i Pressens Faglige Utvalg. Det er Norsk Presseforbund som vedtar Vær Varsom-plakaten og som oppnevner Pressens Faglige Utvalg.

Det er min mening at staten ikke bør involvere seg i spørsmålet om å innføre eventuelle etiske regler for bokbransjen eller ikke. Det ville være å gripe direkte inn i en bransjes frihet og innhold. Bransjen må selv vurdere disse spørsmålene og komme fram til konklusjonen å innføre eventuelle etiske regelverk – eller ikke – slik mediebransjen har gjort gjennom selvdømmeordningen Pressens Faglige Utvalg og Vær varsom-plakaten.

